

● PROSTOVOLJNO DELO V KRAJEVNI SKUPNOSTI BESNICA

Vedno moraš imeti neki cilj

Le dobrih 25 kilometrov so zaselki, ki spadajo v krajevno skupnost Besnica, oddaljeni od središča naše občine, pa se tistemu, ki zaide v te kraje, zdi, da je prišel v povsem drugačen svet. V trinajstih vaseh te KS, ki po površini zavzema kar polovico naše občine, živi nekaj manj kot tisoč ljudi. Blizu mesta so, a hkrati daleč od njega, saj nimajo kot mestni prebivalci pri roki trgovine, avtobusa, telefona, zdravnik in še drugih stvari, za katere se prebivalcem mestnih KS zdi povsem razumljivo, da jih imajo. Včasih celo pravijo, da jim mora družba urediti to in ono, sami pa niso pripravljeni kaj prida storiti.

Ljudje, ki stanujejo v KS Besnica, pa niso nikoli mislili tako. Če bi, potem se v marsikateri hiši na Jančah, Volavljah, Prežganju in še kje ne bi svetila luč, bili bi domala brez telefonske povezave s svetom in iz pip v hišah se zdaj ne bi pritekla voda.

V zadnjih petih letih, pa tudi že prej, so prebivalci teh vasi večkrat zavihali rokave in poprijeli za kramp, lopato in sekuro. Najbrž ni nikjer natančno zapisano, koliko ur prostovoljnega dela so opravili, koliko materiala so dali zastonj. Obnovili ali nanovo napeljali so več nizkonapetostnih vodov in daljnovodov. Lani decembra so na primer napeljali daljnovod Gabrje—Janče—Tuji grm. Izkopali so jame za 92 drogov, tudi postavili so jih sami. Za vse to je bilo potrebno 870 ur prostovoljnega dela.

V krajevni skupnosti Besnica smo se o vsem tem pogovarjali z Matejem Božičem, predsednikom sveta KS, Francem Židanom, predsednikom KK SZDL, Janezom Končarjem, pobudnikom več akcij na Gabrjah, Antonom Žustom, članom sveta KS Jožetom Mikoličem, strokovnim sodelavcem za ljudsko obrambo in tajnikom KS Bojanom Jerlahom.

Vodovode so začeli napeljavati že leta 1969. Najprej je voda pritekla na Trebeljevo, kasneje pa so, leto za letom, uredili še 14 krajevnih vodovodov. Zanje so dobili le material, železo in cevi, delo pa so opravili sami.

NIHČE NI STAL OB STRANI

Do lani je bilo število telefonskih priključkov v tej KS res skromno; imeli so le dva telefona v Besnici in telefon na pošti na Prežganju, od koder pa je mogoče telefonirati le do druge ure popoldne. Zato so se krajanje že nekaj časa pogovarjali z ljubljanskim Podjetjem za ptt promet o prenovi telefonske napeljave iz Dobrunj do Besnice, pa o tem,

da bi telefonsko žico pripeljali tudi v Javor. Po predračunu naj bi za prenovu odšteli okoli 600.000 dinarjev, za napeljavo v Javor pa kar milijon in 560.000 dinarjev. Ker je bilo popolnoma

Del nove telefonske napeljave v Besnici (Foto: D. J.)

nemogoče, da bi zbrali toliko denarja in delo zaupali podjetju, so se oktobra lani s strokovno pomočjo Jožeta Skubica, ki je bil včasih tudi njihov krajan, sami lotili dela. Označili so smer, kjer naj bi stali telefonski drogovji, naredili poseko prek hriba, izkopali jame za 180 drogov, jih postavili in napeljali telefonsko žico. Tudi kstanjeva debela, iz katerih so narejeni drogovji, so dali sami. Opravili so skratka vsa dela, ki bi jih morali sicer plačati. Tako so dejanski stroški, ki jih je poravnala KS, znašali le 552.000 dinarjev. Ob tej akciji ni bilo prebivalca Zgornje in Spodnje Besnice ter Javora, ki bi stal ob strani in ne bi pomagal z delom ali materialom.

CILJ: TELEFONI NA GABRJE IN JANČE

Tako so v Javoru 20. decembra lani v štirih hišah zabrnili te

lefone, v Besnici pa se je število telefonskih priključkov povečalo od dva na šest. Vendar pa je kandidatov za telefon še veliko. Samo na Gabrjah in Jančah šteje spisec 28 imen. Če bi v Dobrunjah res postavili centralo, ki naj bi imela 160 števil, tako je namreč predvidoma v srednoročnih načrtih Podjetja za ptt promet, bi bile potrebe za ta predel naše občine zadovoljene, seveda ob dejstvu, da bi hkrati poskrbeli za napeljavo telefonskega omrežja.

»Zato bomo takoj, ko bo to dopuščalo vreme, spet poprijeli

za delo,« so rekli naši sogovorniki. Nato so dostavili: »Seveda, če bomo imeli denar.« Lotili bi se namreč radi gradnje telefonske napeljave na Gabrje in Janče. To so si zadali za letošnjo najpomembnejšo nalogo. Na Podjetju za ptt promet so jim že izračunali, da bi za to potrebovali natančno 2 milijona in 332.663 dinarjev, v krajevni skupnosti pa so jih doslej zbrali le 400.000. Ker bodo tudi tokrat veliko prispevali sami, bi »prišli skozi« tudi z manj denarja, a povsem brez pomoči občine najbrž ne bo šlo. Samo prizadevnost in volja sta premalo.

BOMO PRISLUHNI POTREBAM?

Če pa bomo hoteli, da mladi iz vzhodnega predela naše občine ne bodo več odhajali v mesto in da bo kmečka zemlja spet obdelana, potem bomo morali vsakakor prisluhniti potrebam ljudi iz teh krajev. Slaba avtobusna povezava z mestom, vzdržuje jo le delavski avtobus, je vzrok, da se marsikateri domačin le pretek nedelje še vrača domov.

Tudi dijaki, ki obiskujejo srednje šole v Ljubljani, se morajo voziti s tem avtobusom in tako v mesto prihajajo že okoli pol šeste ure zjutraj. V tako zgodnji uri pa so seveda vrata šol še zaprta, na avtobusni ali na železniški postaji pa ni urejene sobe, kjer bi dijaki lahko pričakali za začetek pouka.

Dejstvo je namreč, da so bili ti kraji po osvoboditvi nekoliko pozabljeni. Šele takrat, ko so pričele živeti krajevne skupnosti, so se pričeli hitreje razvijati. V zadnjem času je kmetijsko zemljiška skupnost veliko pripomogla k boljšemu obdelovanju zemlje z gradnjo poljskih poti, tudi kmetijska zadruga Dobrunje jim nudi popust pri nakupu gnojil. »Pa tudi mi prispevamo družbi,« pravijo Besničani, »Na referendumu za III. samoprispevek smo dosegli najboljši rezultat v občini. Ljudje niso nasprotovali temu, zglede na opravili svojo državljansko dolžnost, čeprav je res, da v naši KS ne bomo ničesar dobili iz samoprispevka.«

Z besedami: »Popolnoma zadovoljni pa ne bomo nikoli, saj moraš vedno imeti neki cilj, ki si zanj prizadevaš, kajti drugače sploh ne veš, zakaj živiš,« smo sklenili pogovor v KS Besnica. In njihov cilj za letošnje leto je povsem jasen: pripeljati telefonsko žico tudi na Gabrje in Janče.

● NAŠI DELOVNI LJUDJE IN OBCANI O SEBI IN O SVOJEM DELU

● IVAN SNOJ O TRAGEDIJI NA OGENJCI

To je bilo junaško dejanje

»Tedaj je Mimica z lestve skočila nazaj v jamo. Bila je čisto mirna. S suhim, a odločnim glasom je rekla: — Tovariši, ali držži, kar smo se dogovorili?«

Tako je Aleksander Gala — doktor Peter v knjigi Ogenjca, ki pripoveduje o tragediji partizanskih ranjenec, opisal trenutek, ko se je 17 ranjenih partizanov in bolničarka, skriti v kraški jami, odločalo o življenju in smrti. Na Mimico vprašanje so namreč vsi ranjenci, drug za drugim, glasno odgovorili: »Drži!« Kako so potekali dogodki, kakšen splet okoliščin je privedel do te tragedije, smo lahko zvedeli iz že zgoraj omenjene knjige in iz nadaljevanke Manj strašna noč, ki jo je ljubljanska televizija prikazovala konec preteklega leta.

ZAKAJ NI ŽE PREJ PRIPOVEDOVAL O TEM

Ivan Snoj z Več, nosilec Partizanske spomenice 1941, je eden izmed treh ranjenec, ki so preživeli te strašne dogodke v jami. Dolga leta nekako ni mogel pripovedovati o teh dogodkih, ki pa seveda niso šla imo njega kar brez posledic. Zato ga znanci in prijatelji, pa tudi drugi ljudje, zdaj sprašujejo: Je bilo to res? Je bila punca res tako korajžna? Zakaj o zadevi nisi pripovedoval že prej?

»Jaz pa nimam navade,« pravi Snoj, »da pripovedujem o svojih junastvih. Ljudem se seveda zdi čudno, da je zgodba zaživela šele po toliko letih. Vse skupaj je slišati precej neverjetno, nekateri celo dvomijo, če se je to res kdaj zgodilo. Danes se tudi sam sprašujem, kako je mogoče, da me ni zadela nobena od bomb, vrženih v jamo; kako je mogoče, da sem sploh ostal živ.«

POGUM IN ODLOČITEV ZA SMRT

Če se človek, še zlasti če mu je le 18 let, kolikor jih je takrat imel Ivan Snoj, prostovoljno odloči za smrt, je za to potreben velik pogum. Kajti smrt je poslednje in edino človekovo dejanje, ki ga ni moč ponoviti, je dokončno slovo od življenjskih načrtov, je popoln konec. Ker pa so bili skorajda vsi ranjenci tudi skojci, so se rajne odločili za smrt, kot da bi prišli živi Italijanom v roke.

Ko je Ivan Snoj spoznal, da ga je Mimica oziroma Anica, kot je bilo v televizijski nadaljevanke

ime bolničarki, zgrešila, so vsa čustva, ki prej niso smela in se hkrati niso upala priti v zavest, planila na dan. Kot reakcija na vse to je Snoj dejal: »Obesil se bom.« In iz hlači si je potegnil pas ter ga dvignil nad glavo. »Kam se boš obesil, saj nimam kam zatakni pasu,« mu je na to odgovoril Mulac. Tako so Snojeve, sicer resno mišljene besede, izvenlele hkrati tudi komično. Vendar pa pričajo o tem, tako je tudi zapisano v knjigi, kako je vse to, kar so preživljali tisti hip, ranjence spravilo na mejo brezumja.

Ivan Snoj

DOŽIVETJA SO NEPOZABNA

Odločitev ranjenec, da raje umrejo, kot da bi jih dobil sovražnik žive v roke, je bila prav gotovo junaško dejanje. Trije preživeli ranjenci niso za preživetve grozote v jami nikoli prejeli priznanja. Kot da je vse to samo po sebi umevno, edina možnost, ki se jim je ponujala.

Ta travmatična doživetja so Ivanu Snuju zapustila sledove. Pozabiti jih ni bilo mogoče, toda z leti so zgubila nekaj ostrine. Ob pripravah na snemanje televizijske nadaljevanke in ob njenem predvajanju pa so pretresljivi dogodki znova zaživel. »Igralci so svojo vlogo odigrali bolj ali manj prizadeto, midva z Mulacom pa sva vse to podoživljala znova.« pove Snoj. »Trikrat sem gledal nadaljevanke in vsakokrat je bilo hušo. Zgodilo se je, da sem moral ob prizoru v jami zapustiti dvorano.«

Ko so se na televiziji pripravljali k snemanju nadaljevanke, so povabili k pogovoru tudi Snoja, Mulaca in Smolnikarja. Snoj pa je bil tudi dvakrat v jami in poka-

zal, kje je takrat ležal, obenem pa je obnovil potek dogajanja. Takrat so mu rekli, da ga bodo povabili tudi k snemanju, potem pa so na to pozabili.

NETOČNOSTI V NADALJEVANKI

Glede nadaljevanke same pa Snoj meni, da včasih v jami ni dovolj dobro prikazano. Ne zdi se mu tudi prav, da je bil v nadaljevanke videti toliko star kot vsi drugi, kajti tedaj je imel komaj 18 let. To namreč ni nepomembno, saj od tod izhajajo tudi kasnejše Snojeve reakcije. »Rifle pa mi je podoben vsaj v tem, da je tako kot jaz humorist,« reče Snoj z nasmeškom. »Jaz sem bil v vseh stvareh vedno humorist. Tudi v jami sem kakšno rekkel. Ko smo prišli vanjo, sem dejal: No, fantje, zdaj smo pa v hotelu.«

Toda od pripravljenosti in dobre volje, da pomagata televizijskem opisu dogodke v jami, nista imela ne Snoj ne Mulac skorajda nič. Vse to ju je le duševno vznemirilo in razburilo. Kot pravi na kratko Snoj: »Trpeli so nama živi.« Na televiziji so jima namreč pojasnili, da so nadaljevanke snemali po knjigi, tako da je bil njegov delež pri tem bolj malo pomemben.

O TEM NE MOREM VEČ PRIPOVEDOVATI

Zdaj prihajajo k Snuju nekateri ljudje in ga sprašujejo, če se spominja tega ali onega zdravniška, dogodka, če lahko opiše, kako so kasneje stvari potekale. Seveda jim s temi podatki ne more postreči, saj imena takrat sploh niso bila pomembna in je bilo eno poglavitnih načel partizanskega bojevanja stroga konspiracija. »Najbolj točen zapis o tem je pismo, katerega fotografija je objavljena na zadnjih straneh knjige Ogenjca,« pojasnjuje Snoj. »Pisal sem ga bratu Edu septembra 1942, takrat ko so me Italijani obodili na dosmrtno ječo.«

Ivan Snoj se tudi sprašuje, kakšen smisel imajo vse polemike v dnevnem časopisu glede nadaljevanke in dogodkov iz tistih dni. Celo škodljive so, saj lahko zdaj, po tolikih letih, ko se na spomin ni več moč popolnoma zanesti, prikažejo nekatere stvari v napačni luči. »Zaprosil bi borce in časnikarje ter tudi druge ljudi,« je dejal Ivan Snoj, »da me ne bi več spraševali o doživetjih na Ogenjci, ker me to duševno preveč vznemirja.«

DARJA JUVAN

PISMA BRALCEV

SLEPA LETALIŠKA CESTA

Nekdanje letališče je postalo industrijska cona, skozi katero je izpeljana Letališka cesta. Prebivalci Polja, Novega Polja, Zadobrove, Zaloga in Več so kmalu spoznali, da je možno skrajšati pot po bližnjih in priti mimo prometnih zagat naravnost na Kajuhovo. Tako smo v Novem Polju dobili tri bližnjice po Cesti I, VII in XI. Prebivalci ob teh cestah pa so se začeli pritoževati in tudi kmetovalci upravičeno tarnajo nad uničevanjem njihovih polj, kajti bližnjice so postajale iz dneva v dan širše, tudi asfaltirane ceste pa blatne oziroma prašne.

Kje in kako najti rešitev tega? Možnosti sta dve: ali urediti bližnjice za normalen prevoz ali pa prevoz po njih prepovedati. Če uredimo bližnjice, omogočimo marsikateremu občanu, da pride hitreje do nove industrijske cone, kajti ob Letališki cesti so zrasla podjetja Rog, Pletenina, Gradis, pripravljajo pa gradnjo kartonažne tovarne. Zaradi varčevanja z energijo bi bilo vsakakor smotrno urediti cesto, ki bi po najkrajši poti pripeljala ljudi do teh novih tovarn in do središča mesta. Razbremenjena pa bi bila tudi Zaloška cesta, ki je postala ozko grlo zaradi novih naselij od Zaloga do Fužin.

Proti taki ureditvi bližnjic pa govori pomislek, da takšna povezava nikoli ni bila predvidena in so v urbanističnem načrtu ter nje govori izvedbi vse ceste levo in

desno od Zadobrovske c. pravzaprav lokalne poti, namenjene samo tamkajšnjim krajanom.

O tem problemu so v KS Novo Polje nekajkrat razpravljali. Lani poleti so na pobudo krajanov poslali občinski komunalni skupnosti tudi vlogo in predlagali, naj pristojni občinski organi ustanovijo iz prizadetih komisijo in naj odločijo, ali urediti zvezo med Letališko in Zadobrovske cesto ali pa onemogočiti izvoz na Letališko. KS Novo Polje uradnega odgovora še ni dobila, pač pa sta predstavnik občine na zboru občanov 4. novembra lani povedala: »Prometna povezanost Novega Polja prek industrijske cone z Mostami ni predvidena. Cesta I naj bi služila le za manjše potrebe železniškega gospodarstva.«

Tako kot je slepa Letališka cesta, smo še vedno slepi pri bližnjicah in pri prepovedi prevozov skozi naselje.

Ker imam pri roki le najnovejši zemljevid Ljubljane, sem si ogledal načrtane trase bodočih obvoznice. Približno 500 do 600 m severno od sedanega zaključka Letališke ceste bo bodoča pentlja vzhodne obvoznice. Tam se bo priključila na vzhodno tudi severna obvoznica, to je cesta od Dolgega mostu in Celovške, prek Titove in Tomačevega do preverij hiš v Zdešarjevi cesti. Z zemljevida je razvidno, da bo veliko križišče povezano tudi z Za-

dobrovske ceste. Toliko mi je znano.

Ker pa smo sredi stabilizacije in ker smo gradnjo obvoznice premaknili na kasnejša leta, je uporaba bližnjic do Letališke ceste še naprej nejasna. Industrijska cona je prinesla nov čas in če ljudje iz Polja delajo v tej coni, zakaj ne bi našli rešitve, ki bi bila ustrezna tako prebivalcem omejenih cest kot porabnikom Letališke ceste.

M. Č. Občinska komunalna skupnost nam je poslala naslednje tolačenje.

Znan nam je problem povezave Letališke ceste z Zadobrovske ceste, saj smo o njem razmišljali že leta 1979. Opravili smo tudi ogled na kraju samem in ugotovili, da je naloga izvedljiva, toda povezava s prevelikimi stroški, kajti s to povezavo bi prečkali traso bodoče vzhodne obvoznice in bi bilo treba na tem delu izvesti zunajobvoznico križanje. Tudi ugotovitve bralca, da Ceste I, VII in XI niso primerne za promet, ki bi nastal s to povezavo, držijo.

Glede sedanega prometa po bližnjicah bo naša komunalna skupnost navezala stike s postajo milice v Polju in predlagala, da bi promet na tem delu občasno kontrolirala, saj že dosedanji znaki določajo, da so to le lokalne ceste.

Tajnik
DUŠAN PIRC

● V SOSESKI MS 4,5 FUŽINE

ZA BIVANJE PRIJETNEJŠA STANOVANJA

Predvideno je, da bo v stanovanjski soški na Fužinah do leta 1986 v drugi in naslednjih fazah gradnje narejeno 2769 stanovanj. Gradili naj bi fleksibilna stanovanja, ki jih je mogoče s prestavljanjem sten preurejati na različne načine. Projekte za ta stanovanja je izdelal GIP Gradis.

Največ bo malih stanovanj velikosti 34 do 56 kvadratnih metrov (približno 40 odstotkov), 44 odstotkov bo stanovanj srednje velikosti, merila bodo od 67 do 77 kvadratnih metrov, nekaj manj kot 16 odstotkov pa bo velikih stanovanj, ki bodo imela od 83 do 120 kvadratnih metrov.

Kupec stanovanja bo imel možnost, da si bo lahko v katalogu izbral, kakšno dokončno ureditev bo imelo stanovanje. Vsako stanovanje bo namreč prikazano v več variantah, mogoče pa bo izbrati med različnimi talnimi oblogami, beljeno ali s tapetami prebravčeno steno ter standardno in nestandardno izvedbo predelnih sten.

Po zazidalnem načrtu je stanovanjska soška MS 4,5 Fužine oblikovana iz treh stanovanjskih območij, predvideni pa so tudi trgovina, vzgojno-varstveni zavod, osnovna šola, dom občanov in trgovsko gostinski objekt. V osrednjem delu soške naj bi stala zdravstveni dom in srednja šola. Poti za pešce bodo ločene od ceste za motorna vozila. Pešci bodo imeli dovolj možnosti za neovirano gibanje po poteh, ki bodo povezovale stanovanjsko soško s spremljajočimi objekti in rekreacijskimi površinami. Predvidena so tudi šolska in otroška igrišča, ki bodo na notranji strani blokov, dva športna parka, v soški pa naj bi se vključil tudi fužinski grad. D. J.

DARJA JUVAN